

BOLALARNI RUS TILIGA O‘RGATISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Mannobova Mukarramxon Murodali qizi

Guliston davlat universiteti magistranti

Annotatsiya: ushbu maqolada bolalarni chet tiliga turli o‘yinlar orqali o‘rgatish samarali ekanligi yoritib berilgan. Rus tilini zamonaviy usullaridan foydalanib bolalarga oson o‘rgatish xususidagi fikrlar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: chet tillar tizimi, o‘yin va metodika, “Rasmdagi so‘zlar o‘yini”, “Quvnoq topishmoqlar”, “Pantomima”, multfilmlar.

Xorijiy tillarni o‘rgatishda bolalarning yoshi, fiziologik, psixologik xususiyatlarini hisobga olish kerak. Maktabgacha yoshdagi bolalarga o‘yin tarzidagi darslar va og‘zaki nutq darslari shaklida chet tillarini o‘rgatishni amalga oshirish, haqiqatan, kichik yoshdagi bolalarga mosdir. Ta’limda o‘yin texnologiyalaridan foydalanish, eng samarali vositalardan biridir. O‘yin davomida ularning tafakkuri, dunyoqarashi, fikrlashi kengayib boradi. Olimlar ta’limga o‘yin orqali yondashuv ta’lim jarayonini osonlashtiradi, deb hisoblagan. Nafaqat osonlashtiradi, balki bu tilga qiziqishini kuchaytirib, bolani chuqur bilim olishiga undaydi. O‘yin tarzidagi darslar bolalarning og‘zaki nutqini rivojlanishiga yordam beradi. Bolalar rasmi yoki videoli turli ko‘rishlarni juda yaxshi ko‘rishadi. Turli xil rangli rasmlar orqali, ularning nutqlarini o‘stirishda o‘yinlardan muntazam foydalanib turish lozim. Masalan, Bu nima?, Bu kim?, Kim ko‘p so‘z biladi? kabi o‘yinlardan foydalanish mumkin. O‘yin jarayonida bolalarning so‘zlarni eslab qolishi, to‘g‘ri talaffuz etishiga qarab rag‘batlantirib borish zarur. Bolalarning so‘z boyliklarini ortib borishiga qarab boshqa turdagi o‘yinlar, turli xil musobaqalarni tashkil etish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bolalarga dastlab meva nomlari, kasblar, uy jihozlari kabi mavzulardagi mashqlarni o‘yinlar yordamida bajartirish mumkin. So‘ngra ular kompyuterdagi rang-barang tasvirlarga uyg‘un holatda ko‘rsatilsa, o‘quvchilarning nutqi rivojlanib, atrof-muhitga munosabat doirasi kengayadi. Yangi mavzuni namoyish etish bosqichida ekranda

soʻzlar va uni aks ettiruvchi rasmlar paydo boʻladi. Bolalar soʻzlarni tinglab, ularni talaffuz etish imkoniyatiga ega boʻladilar. Mavzuni kompyuter yordamida taqdim etishda taʼlimni individuallashtirish printsipligiga eʼtibor berish lozim. Ayrim bolalar soʻzning grafik, ayrimlari esa tovushli obrazni qabul qilishda qiyinchilikka uchraydilar. Kompyuter u yoki bu qiyinchilikni mashqlar vositasida bartaraf etib, bolalarning rus tilidan oʻzlashtirishga qiynalayotgan jihatlarini topishga va ularni bartaraf etishga yordam beradi.

Hozirgi kunda taʼlim jaroyonida koʻproq interfaol metodlarga eʼtiborni qaratish taʼlim samaradorligini oshiradi. Quyidagi innovatsion metodlardan foydalanib, tarbiyachilar bolalarga Rus tilini yoki boshqa chet tillarini oson oʻrgatishlari mumkin:

“Quvnoq topishmoqlar” bolalarga topishmoqlar oʻrgatish. Rus tilini oʻrgatishda muhim ahamiyatga ega, ular oʻzlariga notanish boʻlgan soʻzlarni oʻrganadilar va oʻylab topishmoq javobini topadilar.

Pantomima bu usul oʻtilgan mavzular mustahkamlanishi kerak boʻlgan mashgʻulotlarda yoki bolalar charchagan paytda foydalansa boʻladi. Hikoya zanjiri usuli bolalarning oʻgzaki nutqini oshirishda va xotirani mustahkamlashda yordam beradi. Rasmlar soʻzlaganda usuli ancha qulay boʻlib, Rus tilini oʻrgatishda, bolalarning ogʻzaki nutqini rivojlantirishda yordam beradi, buning uchun mavzuga oid rasmlardan foydalanish lozim.

Multfilmlar. Bolalar chet tilini oʻrganish mobaynida multfilmdagi gaplarni tushunmasa-da, multfilmdagi qahramonlarning harakatlari orqali ular ishlatayotgan soʻzlarni tushunishga harakat qiladi. Bu esa bolalar uchun til oʻrganishda qiziq va samarali yoʻl hisoblanadi. Bolalar uchun rus tili qoʻshiqlaridan tortib sheʼr va hikoyalar, videoroliklar orqali rus tilini samarali oʻrgatish mumkin.

“Rasmdagi soʻzlar oʻyini”. Bu oʻyin bolalarni xotirasini charxlashga va topqir boʻlishga undaydi. Kartalarda har xil predmetlar rasmlari bor, masalan: koptok, guldon, kitob, ruchka, qalam, stol, stul va shu kabi rasmlar bor. Tarbiyachi rasmlar kartalardan birini koʻrsatadi (daftar) va soʻraydi: Что это? (Bu nima?) Oʻquvchilar oʻzlarida xuddi shunday rasmni topadilar va javob beradilar: Эта тетрадь (Bu daftar).

Xulosa o‘rnida ta’kidlash joizki, rus tilini o‘qitishda bolalarni yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda, ulardagi chet tilini o‘zlashtirishga bo‘lgan qiziqish, ehtiyojini to‘la qondirishga yordam beruvchi pedagogik texnologiyalarga asoslangan zamonaviy didaktik ishlanmalarni tayyorlash va ularni amalga oshirishning mustahkam mexanizmini ishlab chiqish muaommoning amaliy yechimini ta'minlaydi. Chet til o‘rganish ko‘p qirrali ta’limot bo‘lib, bu jarayonda inson murakkab psixologik o‘zgarishlarni boshdan kechiradi. Jumladan, ona tili bilan chet tilini taqqoslash jarayoni yuzaga keladi. Bu jarayonda o‘rgatishning turli metod va texnologiyalaridan foydalaniladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida chet til bilan ona tilini taqqoslab o‘rgatish samarali natija beradi. Chet til o‘rgatish uning metodikasiga oid bilimlarga ega bo‘lishni taqozo etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yuliya Papina, Maksuda Karimova. “Rus tilini o‘rganamiz”. Akademnashr. 2019.
2. A. Absalomov. “Rus tilini o‘rganishning eng samarali usullari”. Yangi asr avlodi. 2013.
3. <http://hozir.org>.

